

OLIV TA'LIMDA TRANSVERSAL KOMPETENSIYALARNING AHAMIYATI

Jaloliddinova Maftunaxon Mahmudjon qizi

Qo'qon universiteti Ta'lim kafedrası o'qituvchisi

maftunaxonjaloliddinova@gmail.com

MAQOLA HAQIDA	ANNOTATSIIYA
Qabul qilindi: 24-iyun 2025-yil Tasdiqlandi: 26-iyun 2025-yil Jurnal soni: 15 Maqola raqami: 31 DOI: https://doi.org/10.54613/ku.v15i.1211 KALIT SO'ZLAR/ КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА/ KEYWORDS Transversal kompetensiyalar, ta'lim, XXI asr ko'nikmalari, tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish, ijodiy yondashuv, ijtimoiy-emotsional ko'nikmalar, ijodkorlik, kommunikativ kompetensiya, ta'lim sifatini oshirish, integratsiyalashgan ta'lim yondashuvi, zamonaviy o'quv dasturlari, talaba kompetensiyasi, kompetensiyaviy yondashuv.	Maqolada oliy ta'limda transversal (kesishuvchi) kompetensiyalarning ahamiyati va ularning zamonaviy ta'lim jarayonidagi o'zni batafsil tahlil qilinadi. Globalizatsiya, raqamli transformatsiya hamda mehnat bozoridagi tezkor o'zgarishlar sharoitida talabalarda shakllantirilishi lozim bo'lgan shaxslararo muloqot, muammolarni hal qilish, tanqidiy fikrlash, ijodkorlik va hamkorlik kabi transversal ko'nikmalar keng yoritiladi. Ushbu kompetensiyalar yoshlarni nafaqat kasbiy faoliyatga tayyorlash, balki ularni ijtimoiy, madaniy va axborot maydonida muvaffaqiyatli faoliyat yuritishlari uchun zarur bo'lgan malaka va qobiliyatlarni bilan ta'minlashga xizmat qiladi.

Kirish. Bugungi globallashuv va raqamli transformatsiya jarayonlari ta'lim tizimi oldiga mutlaqo yangi vazifalarni qo'yamqda. Ayniqsa, oliy ta'lim muassasalari bitiruvchilarining zamonaviy mehnat bozorida raqobatbardosh bo'lishi, ularning nafaqat kasbiy bilimga, balki keng qamrovli, ya'ni transversal (kesishuvchi) kompetensiyalarga ega bo'lishi muhim ahamiyat kasb etmoqda. Transversal kompetensiyalar - bu tanqidiy fikrlash, ijodiy yondashuv, muloqotga kirishish, jamoada ishlash, muammolarni hal qilish, o'z-o'zini boshqarish kabi umumiy ko'nikmalardir. Bunday kompetensiyalar nafaqat ma'lum bir sohaga doir bilimlarni chuqur o'zlashtirishda, balki hayotiy vaziyatlarda samarali qarorlar qabul qilishda ham muhim rol o'ynaydi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan so'nggi yillarda oliy ta'lim tizimini tubdan isloh qilish, raqamli iqtisodiyotga mos kadrlar tayyorlash va zamonaviy kompetensiyalarni shakllantirish borasida bir qator muhim qaror va farmonlar qabul qilindi. Xususan, 2020-yil 6-noyabrda PQ-4884-sonli "Oliy va o'rta maxsus ta'lim tizimini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qaror ta'lim tizimini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqishga qaratilgan keng qamrovli islohotlarni o'z ichiga oladi.¹

Ushbu maqolada oliy ta'lim jarayonida transversal kompetensiyalarni shakllantirishning dolzarbligi, ularni o'quv dasturlariga integratsiyalash usullari hamda pedagogik yondashuvlar tahlil qilinadi. Maqsad - ta'limning mazmun va sifatini oshirish orqali har tomonlama yetuk, moslashuvchan va tashabbuskor kadrlarni tayyorlashga xizmat qiluvchi ilmiy asoslangan tavsiyalarni ishlab chiqishdir.

Adabiyotlar tahlili. Transversal kompetensiyalar tushunchasi ilk bor XX asrning oxiri va XXI asr boshlarida ta'lim sohasida keng tarqaldi. Zamonaviy pedagogika adabiyotlarida transversal kompetensiyalar ko'plab olimlar tomonidan tahlil qilingan va ularning ta'lim jarayonidagi o'zni haqida keng fikrlar ilgari surilgan.

Oliy ta'lim tizimida transversal kompetensiyalarni rivojlantirish, bugungi kunda, ta'lim tizimining eng dolzarb masalalaridan biriga aylangan. Transversal kompetensiyalar o'quvchilarda bilimdan tashqari, ijtimoiy va shaxsiy ko'nikmalarni ham rivojlantirishga qaratilgan. Ushbu kompetensiyalar ta'lim jarayoniga integratsiya qilinishi ta'lim tizimi va jamiyat uchun, raqobatbardosh kadrlarni tayyorlash uchun katta ahamiyatga ega ekanligini alohida ta'kidlash lozim.

G.O. Ochilova, S.Sh. Akbarovning Kasbiy kompetentlik nomli darslik kitobida kasbiy kompetentlik, mutaxassislarni tayyorlashda

kasbiy kompetentlikning o'zni, muloqot madaniyatini shakllantirish, muvaffaqiyatli kasbiy faoliyat motivatsiyasi, rahbar shaxsi etikasi, tashkilot imidji, bo'lajak mutaxassislarni tayyorlashda kreativlikni rivojlantirish yo'llari haqidagi ma'lumotlar bilan tanishtiradi.

Kompetensiya shaxsning yurish-turishini baholashga oid bilimlar majmui bo'lib, u orqali biz tashkilotni samarali rivojlanishi yo'lida xodimning o'z faoliyatini amalga oshirishida qanday darajadagi muvaffaqiyatlarga erishayotganligini aniqlashimiz mumkin. Kompetensiyalarning mavjudligi odatda shaxs xulq-atvorini o'lchovchi (indikatorlar yordamida) muayyan holatlar orqali qayd qilinadi (yaxshi shakllangan xulqiy malakalar). Ko'pincha kundalik muloqotda biz "kompetensiya" yoki "bilimdonlik" tushunchalarini tez-tez ishlatamiz. Ayniqsa, "professional kompetensiya" tushunchasi ko'proq diqqatni tortadi. Lekin, ba'zan insonlar bilan ishlash borasida "kommunikativ kompetensiya" tushunchasi ham ishlatiladi. Bu aslida o'zgaralar bilan til topisha bilish, o'z nutqini ravon va bir tekisda tuzish orqali fikrlarini boshqalarga yetkaza olish kabi muhim xususiyatlar bilan bog'lanadi.² Yuqorida keltirilgan kompetensiyalar talabalarni kasbiy tayyorlashda zarur bo'lgan transversal kompetensiyalarning bir qismi sifatida xizmat qiladi.

A. Xoliqovning Pedagogik mahorat nomli darsligida: "Pedagogik mahorat - yuksak pedagogik tafakkur, ta'lim-tarbiya jarayoniga ongli, ijodiy yondashuv, metodik bilimlarni samarali qo'llay olish qobiliyati bo'lib u doimiy ravishda pedagogik bilimlarni oshirib borish, o'tmish qadriyatlarini, O'rta Osiyo mutafakkirlari ijodiy merosida yoritilgan murabbiylarni tayyorlash to'g'risidagi ma'lumotlar hamda zamonaviy axborot texnologiyalari, portal yangiliklaridan xabardor bo'lish, ilg'or xorijiy davlatlarning o'qituvchilar tayyorlash texnologiyalarini nazariy jihatdan o'rganish jarayonida tarkib topadi. Yosh o'qituvchilarning, shuningdek, ta'lim muassasasida bir necha yillik mehnat stajiga ega bo'lgan o'qituvchilarning pedagogik mahoratga ega bo'lishlari o'zlarini kasbiy jihatdan takomillashtirib borish yo'lida bir qator shartlarga amal qilishi hisobiga rivojlanib boradi".³ degan fikrlar keltirilgan. Pedagogik mahorat talabalarda oliy ta'limda kasbiy ta'lim olish jarayonida rivojlanib boradi.

UNESCO tomonidan e'lon qilingan "Rethinking Education: Towards a Global Common Good" (Ta'limni qayta o'ylash: Global umumiy yaxshilik sari) nomli kitobida ta'limning global kontekstdagi roli va uning jamiyatdagi ijtimoiy, iqtisodiy o'zgarishlarga qanday moslashishi masalalari ko'rib chiqiladi. UNESCO fikricha, XXI asrda ta'limda shaxsiy rivojlanish va ijtimoiy integratsiya kabi transversal

¹ lex.uz — PQ-4884-son qarori matni

² G.O. Ochilova, S.Sh. Akbarova Kasbiy kompetentlik. Darslik. TOSHKENT- 2022. 16-bet

³ A. Xoliqov Pedagogik mahorat nomli darslik. Toshkent «IQTISOD-MOLIYA» 2011. 21-bet

kompetensiyalarni rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Kitobda ushbu kompetensiyalarni shakllantirishda oliy ta'limning o'рни va uning jamiyatdagi o'zgarishlarga moslashishdagi roli tahlil qilinadi.

Keltirib o'tilgan adabiyotlar oliy ta'limda transversal kompetensiyalarni rivojlantirishning ahamiyatini ko'rsatib, xalqaro tajribalarga asoslanadi. O'zbekiston ta'lim tizimi ham ushbu global tendensiyalarni hisobga olgan holda o'quv dasturlarini yanada takomillashtirishga intilmoqda. Shunday qilib, talabalarda zamonaviy ko'nikmalarni shakllantirish va ularni kelajakdagi mehnat bozorida muvaffaqiyatli faoliyat yuritishga tayyorlash ta'limning asosiy maqsadlaridan biriga aylanishi lozim.

Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqotda transversal kompetensiyalarni oliy ta'lim tizimida rivojlantirishning ahamiyatini o'rganish uchun kvalitatif metod (sifat tahlil metodi), kvantitativ tadqiqot (tadqiqotdagi hodisa, jarayon yoki munosabatlarni miqdoriy ko'rsatkichlar orqali o'lchash va statistik tahlil), eksperimental yondashuv, davomiy monitoring kabi bir qator metodologik yondashuvlar qo'llanildi. Tadqiqotning asosiy maqsadi, oliy ta'lim muassasalarida transversal kompetensiyalarni shakllantirish jarayonini tahlil qilish va ularni rivojlantirishga yo'naltirilgan samarali pedagogik yondashuvlar va metodlarni ishlab chiqishdan iboratdir.

Tadqiqotda kvalitatif metod ya'ni sifat tahlil metodi qo'llanildi. Bu metod orqali oliy ta'lim muassasalarida ishlaydigan pedagoglar, talabalar, ilmiy rahbarlar bilan chuqur intervyular o'tkazildi. Intervyular orqali talabalar va o'qituvchilarning transversal kompetensiyalarni tushunishi va ular bilan bog'liq tajribalari tahlil qilindi. Intervyu natijalari, oliy ta'limda transversal kompetensiyalarni shakllantirishda yuzaga keladigan qiyinchiliklar va ularni bartaraf etish usullari haqida muhim ma'lumotlar taqdim etdi.

Oliy ta'limda transversal kompetensiyalarning mavjudligi va rivojlanishini o'rganish uchun kvantitativ metoddan foydalanildi. Unga ko'ra, tadqiqotdagi hodisa, jarayon yoki munosabatlarni miqdoriy ko'rsatkichlar orqali o'lchash va statistik tahlil qilishga yo'naltirilgan ilmiy yondashuvdan foydalanildi. Kvantitativ metod so'rovnomalar orqali amalga oshirilib, talabalar va o'qituvchilardan transversal kompetensiyalarni qanday baholashlari, ta'lim jarayonida bu kompetensiyalarni rivojlantirish uchun qanday yondashuvlar samarali ekani haqidagi fikrlar yig'ildi. So'rovnomalar natijalari yordamida ta'lim tizimida transversal kompetensiyalarni rivojlantirishga yo'naltirilgan metodlar va strategiyalarni aniqlash imkoniyati yaratildi.

Eksperimentlar orqali, o'quv dasturlariga transversal kompetensiyalarni kiritishning samaradorligini o'rganish maqsadida kichik guruhlar bo'yicha sinovlar o'tkazildi. Tadqiqotda ta'lim jarayoniga transversal kompetensiyalarni integratsiyalash orqali talabalarining ijodiy yondashuvi, tanqidiy fikrlash va jamoaviy ishlash ko'nikmalarining o'zgarishi kuzatildi. Eksperimentlar oliy ta'limda transversal kompetensiyalarni rivojlantirishning samaradorligini aniq ko'rsatdi.

Tadqiqotning yakuniy bosqichida talabalar va o'qituvchilarning transversal kompetensiyalarni rivojlantirish bo'yicha amalga oshirilgan ishlarining samaradorligini kuzatish uchun monitoring mexanizmi (davomiy monitoring) yaratildi. Bu monitoring tizimi orqali, o'quv jarayonida transversal kompetensiyalarni rivojlantirish darajasi aniqlanib, metodik yondashuvlarni yaxshilash bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqildi.

Tadqiqot natijalari.

Tadqiqotda o'qituvchilarning transversal kompetensiyalarni rivojlantirish bo'yicha qo'llagan metodlari va yondashuvlari tahlil qilindi. Natijalar quyidagi jadvalda aks etgan.

1-jadval

Kvalitatif metod ya'ni sifat tahlil metodi. Pedagogik yondashuv va metodlar bo'yicha tahlil

Pedagogik metod	Qo'llanilgan o'qituvchilar (%)	Samaradorligi	Tavsiyalar
Muammoli o'qitish (Problem-based learning)	45%	80% talabalar tomonidan yuqori baholangan	Ushbu metodni kengaytirish, jamoaviy loyihalarni ko'proq jalb qilish
Ijodiy loyihalar va case-study	35%	75% talabalar tomonidan yuqori baholangan	Innovatsion fikrlashni rivojlantirish uchun maxsus kurslar tashkil etish
Guruh ishlari va seminarlar	50%	85% talabalar tomonidan yuqori baholangan	Guruh ishlari uchun maxsus o'quv dasturlari va treninglarni kuchaytirish
Tanqidiy tahlil va munozara	40%	70% talabalar tomonidan yuqori baholangan	Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish uchun o'qitishning interaktiv usullarini kengaytirish

Kvantitativ metodga ko'ra so'rovnomalar natijalari, oliy ta'limda transversal kompetensiyalarni rivojlantirishning hozirgi holatini tahlil qilish maqsadida olib borildi. So'rovnomada ishtirok etgan Qo'qon

universiteti Maktabgacha ta'lim yo'nalishining 40 nafar talabalardan olingan javoblar asosida quyidagi natijalar yig'ildi.

2-jadval

Kvantitativ metod ya'ni tadqiqotdagi hodisa, jarayon yoki munosabatlarni miqdoriy ko'rsatkichlar orqali o'lchash va statistik tahlil qilishga yo'naltirilgan ilmiy yondashuv natijalari

Transversal Kompetensiya	Jami talabalar soni	Ijobiy baholagan talabalar (%)	Nega ijobiy baholagan?	Nega salbiy baholagan?
Tanqidiy fikrlash	40	75%	Talabalarda o'z fikrini izchil bildirish, masalalarga tanqidiy yondashuvni ko'rish	O'quv dasturlarida tanqidiy fikrlashni rivojlantiradigan maxsus metodlarning yo'qligi
Kommunikativ ko'nikmalar	40	68%	Jamoaviy ishlash va guruh muhokamalaridagi ishtirok etish imkoniyati	O'quv jarayonida ko'proq amaliy mashg'ulotlar yetishmaydi
Innovatsion fikrlash	40	60%	Talabalar yangi g'oyalar yaratishda erkinlikni sezadilar	Innovatsion loyihalar uchun maxsus kurslar va dasturlar yo'qligi
Jamoadi ishlash ko'nikmalari	40	85%	Jamoaviy loyihalar va muhokamalar orqali ko'nikmalarni rivojlantirish imkoniyati	O'quv dasturlarida jamoada ishlashni mustahkamlovchi metodlar mavjud emas
O'z-o'zini boshqarish	40	70%	Shaxsiy rivojlanish va mustaqil ishlarni bajarish imkoniyati	Boshqaruv va o'z-o'zini boshqarish bo'yicha maxsus darslar yoki treninglar yetishmaydi

Oliy ta'lim muassasasida olib borilgan eksperimentda talabalar o'zlarining transversal kompetensiyalarini shakllantirish uchun maxsus

dasturlar bo'yicha treninglarda qatnashdilar. Eksperiment natijalari quyidagi jadvalda keltirilgan.

Eksperimental yondashuv. Eksperiment natijalari: transversal kompetensiyalarni rivojlantirishdagi samaradorlik

Kompetensiya	Eksperimentdan oldingi o'rta ball	Eksperimentdan keyingi o'rta ball	O'zgarish (%)
Tanqidiy fikrlash	3.4	4.2	+23.5%
Kommunikativ ko'nikmalar	3.8	4.6	+21.1%
Innovatsion fikrlash	3.1	4.0	+29.0%
Jamoadi ishlash ko'nikmalari	4.0	4.8	+20.0%
O'z-o'zini boshqarish	3.5	4.3	+22.8%

O'quv jarayonida transversal kompetensiyalarni rivojlantirishga qaratilgan metodlarning samaradorligini baholash

uchun davomiy monitoring tizimi joriy etildi. Monitoring natijalari quyidagi jadvalda keltirilgan.

Davomiy monitoring. Monitoring va baholash natijalari

Monitoring ko'rsatkichi	Boshlang'ich daraja (%)	Monitoringdan keyingi daraja (%)	O'zgarish (%)
Talabalar tomonidan amaliy ishlarni bajarish darajasi	55%	80%	+45.5%
Jamoaaviy loyihalarda ishtirok etish darajasi	60%	85%	+41.6%
Tanqidiy fikrlashga asoslangan muhokama darajasi	50%	75%	+50%

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, oliy ta'limda transversal kompetensiyalarni rivojlantirishda interaktiv metodlar va amaliy mashg'ulotlar eng samarali yondashuvlardir. Eksperimentlar va so'rovnoma natijalari, bu kompetensiyalarni rivojlantirishga qaratilgan darslar va metodlarning talabalar uchun juda muhimligini isbotladi. Shuning uchun, o'quv dasturlariga transversal kompetensiyalarni integratsiyalash zarurligi aniqlandi.

Muhokama. Transversal kompetensiyalarni rivojlantirish masalasi zamonaviy ta'limda muhim o'rin tutadi. Oliy ta'limda bu kompetensiyalarni shakllantirishga qaratilgan tadqiqot natijalari, talabalar umumiy kompetensiyalarini rivojlantirishga yo'naltirilgan metodlarni qo'llashda samarali yondashuvlar mavjudligini ko'rsatdi. Biroq, bu sohada olib borilgan tadqiqotlar bir-biriga qarama-qarshi fikrlarni taqdim etmoqda. O'z navbatida, biz tadqiqot natijalaridan kelib chiqib, transversal kompetensiyalarni rivojlantirishda mavjud yondashuvlar va metodlarning samaradorligini baholadik.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning O'zbekiston oliy ta'lim tizimiga oid qaror va farmonlarida transversal kompetensiyalarni rivojlantirishning ahamiyati ta'kidlanadi. Jumladan, 2020-yil 6-noyabrda PF-6108-sonli *"O'zbekistonning yangi taraqqiyot davrida ta'lim-tarbiya va ilm-fan sohasini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"* va 2019-yil 8-oktabrda *"O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"*gi PF-5847-sonli farmonlarida talabalarda kommunikativ ko'nikmalar, tanqidiy fikrlash va jamoada ishlash kabi kompetensiyalarni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilgan.⁴ Bu fikrni tasdiqlovchi tarzda, bizning tadqiqotimizda ham kommunikativ ko'nikmalar va jamoada ishlash bo'yicha metodlarning samaradorligi yuqori baholandi. So'rovnoma natijalari, talabalar jamoaviy loyihalarda faol ishtirok etishni va muhokamalarda qatnashishni ijobiy baholashganini ko'rsatdi.

Olingan natijalarga asosan, biz UNESCO tomonidan e'lon qilingan *"Rethinking Education: Towards a Global Common Good"* (Ta'limni qayta o'ylash: Global umumiy yaxshilik sari) nomli ta'limga oid kitobi, va **O'zbekiston Prezidentining oliy ta'limga oid qaror va farmonlari**, G.O. Ochilova, S.Sh. Akbarovning Kasbiy kompetentlik nomli darsligi, A. Xoliqovning Pedagogik mahorat nomli darsligi bilan umumiy fikrga kelamizki, **transversal kompetensiyalarni rivojlantirishda o'quv jarayonida innovatsion yondashuvlar va amaliy mashg'ulotlarning o'rni katta**. Tadqiqotda aniqlanganidek, **tanqidiy fikrlash, kommunikativ ko'nikmalar, innovatsion fikrlash va jamoada ishlash** kabi kompetensiyalarni rivojlantirish uchun aniq metodik yondashuvlar zarur. Bizning tadqiqotda olingan natijalar, aynan shu metodlarning samaradorligini ko'rsatdi.

Xulosa va takliflar. Transversal kompetensiyalar, ya'ni shaxsning turli sohalarda muvaffaqiyatli faoliyat yuritish uchun zarur bo'lgan

ko'nikmalar, bugungi ta'lim tizimida alohida o'rin egallaydi. Oliy ta'limda bu kompetensiyalarni rivojlantirish, nafaqat talabalar uchun balki butun jamiyat va iqtisodiyot uchun muhim ahamiyatga ega. Tadqiqot natijalari, transversal kompetensiyalarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilishning zarurligini, ayniqsa, tanqidiy fikrlash, kommunikativ ko'nikmalar, innovatsion fikrlash va jamoada ishlash kabi kompetensiyalarni rivojlantirishni ta'kidlagan.

Tadqiqotda olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, guruh ishlari, amaliy mashg'ulotlar, va case-study kabi metodlar transversal kompetensiyalarni rivojlantirishda samarali vositalardir. Eksperimentlar va so'rovnoma, o'quvchilarning bu ko'nikmalarni rivojlantirishda mustahkam asoslar yaratishga qaratilgan darslar va yondashuvlarga ehtiyoj borligini isbotladi. Shuningdek, innovatsion fikrlash va tanqidiy tahlilga asoslangan metodlar oliy ta'limda talabalarni kelajakdagi ijtimoiy va kasbiy muammolarni hal qilishga tayyorlaydi.

Oliy ta'lim tizimida transversal kompetensiyalarni rivojlantirishga qaratilgan dasturlarni joriy etish va maxsus kurslar yaratish zarurati mavjud. O'qituvchilar va pedagogik jamoalar tomonidan qo'llaniladigan metodlar, ya'ni muammoli o'qitish va interaktiv metodlar talabalarni o'ziga xos va samarali tarzda tayyorlash imkonini beradi. Bu yondashuvlar, o'z navbatida, talabalar uchun nafaqat akademik bilimlarni, balki jamiyatda muvaffaqiyatli faoliyat ko'rsatish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni ham rivojlantiradi.

Shuningdek, tadqiqotda aniqlangan ba'zi kamchiliklar ham mavjud. Xususan, transversal kompetensiyalarni rivojlantirishga qaratilgan maxsus kurslar va treninglarning yetarli emasligi, o'quv dasturlarining ba'zi aspektlarining takomillashtirilishi zarurligini ko'rsatdi. O'quv muassasalarida metodik va materiallar nuqtai nazaridan ba'zi cheklovlar mavjud bo'lib, bu esa transversal kompetensiyalarning samarali rivojlanishiga to'sqinlik qilishi mumkin.

Takliflar:

-Ta'lim dasturlariga transversal kompetensiyalarni yanada chuqurroq integratsiya qilish. O'quv dasturlari va metodlari transversal kompetensiyalarning o'zaro aloqasini va amaliy ahamiyatini yoritishi kerak.

-Innovatsion pedagogik metodlarni rivojlantirish. Muammoli o'qitish, case-study, jamoada ishlash kabi metodlarni ko'proq qo'llash va yangi metodlarni ishlab chiqish talab etiladi.

-Talabalarni pedagogik metodlar bo'yicha doimiy ravishda o'qitish. O'qituvchilarni yangi pedagogik yondashuvlar va metodlar bilan tanishtirish va ularni o'quv jarayonida samarali qo'llash uchun zarur treninglar tashkil etilishi lozim.

-Transversal kompetensiyalarni o'lchash va baholash tizimini yaratish. Oliy ta'lim muassasalarida talabalar tomonidan transversal kompetensiyalarni o'lchash va baholash tizimini yaratish va uni doimiy ravishda takomillashtirish zarur.

⁴ <https://lex.uz/docs/-4545884>

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, transversal kompetensiyalarni rivojlantirishda innovatsion yondashuvlar va amaliy mashg'ulotlarning o'рни katta. Oliy ta'lim tizimida bunday kompetensiyalarni shakllantirish, talabalar uchun nafaqat kasbiy muvaffaqiyatga erishish, balki ijtimoiy va shaxsiy rivojlanish uchun ham

katta imkoniyatlar yaratadi. Ta'lim tizimini zamonaviylashtirish va talabalarni kelajakdagi global dunyoga tayyorlash uchun transversal kompetensiyalarni rivojlantirishni davom ettirish muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining *"O'zbekistonning yangi taraqqiyot davrida ta'lim-tarbiya va ilm-fan sohalarini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"* 2020-yil 6-noyabrda PF-6108-sonli farmoni
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi *"O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"*gi PF-5847-sonli Farmoni. <https://lex.uz/docs/-4545884>
3. UNESCO tomonidan e'lon qilingan *"Rethinking Education: Towards a Global Common Good?"* (Ta'limni qayta o'ylash: Global umumiy yaxshilik sari?) nomli kitobi 2015

4. G.O. Ochilova, S.Sh. Akbarova Kasbiy kompetentlik. Darslik. TOSHKENT- 2022. 16-bet
5. A. Xoliqov Pedagogik mahorat nomli darslik. Toshkent «IQTISOD-MOLIYA» 2011. 21-bet
6. Jaloliddinova, M. (2025). BO 'LAJAK TARBIYACHILARNING KASBIY TRANSVERSAL KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK XUSUSIYATLARI. *QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI*, 14, 146-148.
7. Maftunakhon, J. (2025). Model of development of professional transversal competences of future educators. *International Journal of Pedagogics*, 5(02), 60-63.